

Št. dok. 113
Ljubljana, 11. 3. 2024

MDDSZ
Direktorat za invalide
Komisija za spremljanje Akcijskega programa za invalide 2022 - 2030
Štukljeva cesta 44
1000 Ljubljana

**Poročilo o uresničevanju ciljev Akcijskega programa za invalide 2022 – 2030, za leto 2023,
sklic na št. 141-18/2023**

Zveza društev upokojencev Slovenije (ZDUS) pri uresničevanju ciljev Akcijskega programa za invalide 2022 – 2030 zasleduje tudi Resolucijo o nacionalnem programu socialnega varstva, Strategijo dolgožive družbe, zaveze iz MIPAA ter drugih dokumentov, ki zadevajo obravnavano področje starejših, staranja in invalidov.

Naša prizadevanja so usmerjena zlasti v spreminjanje zakonodaje, aktivnosti vključevanja invalidov ter izvajanje programa Starejši za starejše, v katerem se posebna pozornost namenja starejšim invalidom, da čim dlje ohranijo svojo samostojnost in polno vključenost na vseh področjih življenja. Žal v programu ne evidentiramo tudi števila uporabnikov starejših invalidov, da bi lahko podali tudi kumulativni prikaz.

ZDUS, pokrajinske zveze društev upokojencev in društva upokojencev izvajamo programe, projekte in dejavnosti, ki omogočajo vključevanje starejših invalidov z namenom bolj vključujočega in kakovostnega življenja.

Cilj 1, ukrep 1, 4, 5

Ozaveščanje in informiranje

Stremimo k ozaveščanju svojega članstva in dosegljive širše javnosti o dojemanju invalidov kot enakovrednih in enakopravnih članov družbe. Slednje se odraža tudi skozi vključevanje starejših invalidov v vse dejavnosti – od delavnic, izletov, rekreativni, športnih in kulturnih dejavnosti in drugo. Ozaveščenost se dviguje tudi s sodelovanjem z društvi invalidov in vključevanja članov v dejavnosti. Svoja prizadevanja za izboljšanje položaja invalidov usmerjamo tudi v zagovorniške akcije in v aktivnosti vezane za uresničevanje in zaščito pravic starejših invalidov – tako v domačem okolju, kot tudi v mednarodnem.

Primeri informiranja in ozaveščanja:

Revija ZDUS Plus, številka januar – februar 2023

https://zdus-zveza.si/wp-content/uploads/2023/01/ZDUSplus_2023_01-02_web.pdf

Ministrica Stojmenova obiskala ZDUS

V začetku decembra smo na povabilo predsednika ZDUS, g. Janeza Sušnika, gostili Službo vlade za digitalno preobrazbo (SDP) na čelu z ministrico dr. Stojmenovo Duh, Tjašo Sobočan in Urošem Badovincem ter Simbiozo Genesis (Simbioza), ki sta jo zastopali Ana Pleško in Brigita Dane. S strani ZDUS so se sestanka udeležili predsednik g. Janez Sušnik, podpredsednica ga. Vera Pečnik in Mateja Strašek.

Razlog za sestanek je bil uvedba in izvedba usposabljanj starejših tj. upokojencev pod imenom Mobilni heroji, ki jih za SDP izvaja Simbioza. ZDUS o usposabljanju (naših članov) ni bil obveščen, ne vemo, ali je to usposabljanje imelo vpliv na število udeležencev usposabljanj v okviru projekta Digitalno vključeni (cilj: 12 usposabljanj za 180 udeležencev; realizacija 12 usposabljanj, 146 udeležencev) – po besedah Simbioze ni bilo vpliva. Po uvodnem nagovoru predsednika, ki je

izpostavil težnje ZDUS, za izobraževanje naših članov, financiranje nakupa opreme, posodobitev članske kartice, pridobivanje mladih upokojencev ipd., je ministrica dr. Stojmenova Duh potrdila, da tudi SDP podpira naše težnje. Izpostavila je, da bodo izvedli promocijsko kampanjo, katere cilj je motivacija starejših za digitalna znanja - kratki filmi pred TV dnevnikom. Predvsem si želijo, da bi imeli starejši digitalna znanja za uporabo javnih storitev. Želijo si, da bi

4

V ŽARIŠČU

ZDUSPLUS

imeli nabor izobraževalcev starejših, povedali smo, da je to tudi naša želja – potrebujemo pa financiranje – za opremo in za usposabljanja izobraževalcev. Omenili smo tudi prostovoljce programa Starejši za starejše, ki bi lahko ob primernem usposabljanju in opremljenosti (pametni telefon z naročnino) nudili pomoč starejšim pri uporabi pametnega telefona. Strinjali smo se, da morajo biti vabila na usposabljanja prijazna, brez prisile. Ministrica je povedala, da delajo na tem, da bodo oni prišli do ljudi, torej ne čakajo, da bodo ljudje prišli k njim. V pogovoru smo omenili, da **prenavljamo člansko kartico** (v QR kodo), z namenom identifikacije in preverjanja upravičenosti do ZDUS ugodnosti. Prosila nas je, če lahko počakamo do začetka januarja, da bo preverila, ali obstaja možnost, da članstvo vključimo v novo (pametno) osebno izkaznico.

Glede **računalniškega sklada** je povedala, da bo zaživel s sprejetjem novele zakona o digitalni vključenosti. Prosila nas je, da tudi mi pomagamo razširiti informacijo o **univerzalni storitvi**, katere namen je preprečitev digitalne izključenosti. Namenjena je uporabnikom, ki storitev po dostopnih cenah ne morejo dobiti na trgu. **Univerzalna storitev** je skupina telekomunikacijskih storitev, ki je **po dostopnih cenah** zagotovljena vsem končnim upo-

Razlog za sestanek je bil uvedba in izvedba usposabljanj starejših tj. upokojencev pod imenom Mobilni heroji, ki jih za SDP izvaja Simbioza. ZDUS o usposabljanju (naših članov) ni bil obveščen, ne vemo, ali je to usposabljanje imelo vpliv na število udeležencev usposabljanj v okviru projekta Digitalno vključeni (cilj: 12 usposabljanj za 180 udeležencev; realizacija 12 usposabljanj, 146 udeležencev) – po besedah Simbioze ni bilo vpliva.

rabnikom na ozemlju Republike Slovenije na lokaciji njihovega stalnega prebivališča ne glede na geografsko lego.

Mobilna telefonija, mobilni internet ter televizija niso del univerzalne storitve. Namen univerzalne storitve je preprečitev digitalne izključenosti. Zamišljena je kot varnostna mreža za uporabnike, ki storitev po dostopnih cenah ne morejo dobiti na trgu. Univerzalna storitev vključuje naslednje storitve:

- priključitev na javno telefonsko omrežje in dostop do javno dostopnih telefonskih storitev na fiksni lokaciji,
- dostop do podatkovnih komunikacij s prenosno hitrostjo primerno za dostop do interneta na fiksni lokaciji,
- dostop do univerzalnega imenika in univerzalne službe za dajanje informacij o naročnikih,

- ukrepi za končne uporabnike **invalidne**, za druge ljudi s posebnimi potrebami in za ljudi z nizkimi dohodki.

Podjetje, ki mora zagotavljati storitev kot izvajalec univerzalne storitve je **Telekom Slovenije**, na katerega se lahko uporabniki obrnejo z zahtevo za zagotovitev univerzalne storitve. Če ne bo ponudil komercialne rešitve na povpraševanje, se uporabnik lahko sklicuje na pravico do univerzalne storitve, Telekom Slovenije pa lahko preveri, ali je uporabnik upravičenec ali ne. Priključitev mora biti praviloma zagotovljena v roku 15 dni, najdaljši rok pa je 30 dni, razen v primeru izrednih razmer. Sestanek je bil konstruktiven, v rešitve usmerjen in upamo, da bomo dogovorjene sklepe uspešno realizirali.

Mateja Strašek

Organizacije upokojencev in starejših na Nizozemskem

Na Nizozemskem imajo različne organizacije starejših in za starejše ter upokojske organizacije. Imajo več kot 3 milijone upokojencev, starejših od 65 let, pri 17 milijonih prebivalcev. Starostna meja za upokojitev je bila v letu 2021 povišana na 67 let, vendar ne računajo z bistvenim zmanjšanjem števila upokojenih.

Okoli 750.000 oseb je vključenih v katero od organizacij starejših ljudi. Protestantske, katoliške in splošne organizacije starejših ter organizacije starejših migrantov imajo skupaj okoli 550.000 članov. Imajo dve krovni organizaciji upokojencev s približno 200.000 člani. Razliko med temi izhajajo iz načina organiziranja. Organizacije starejših so organizirane po verskih prepričanjih in imajo skupaj 2000 sekcij na lokalni ravni po vsej državi. Člani so starejši ljudje z različnimi vrstami pokojnine. Osnovna (državna) pokojnina je za vse prebivalce enaka - na ravni minimalne plače. Zadnja desetletja veliko zaposlenih obvezno vplačuje del

svoje plače za dodatno pokojnino (drugi steber), da bi po upokojitvi dosegli 70 % življenjske ravni, kot so jo imeli prej. Organiziranih je okoli 350 pokojninskih skladov, pri podjetjih, po panogah in pri področjih državne uprave. Za obrambo interesov članstva skladov skrbijo upravni odbori, ki jih sestavljajo sindikati delodajalcev in sindikati delojemalcev skupaj s strokovnjaki. Za obrambo interesov na nacionalni in evropski ravni skrbita zgoraj omenjeni krovni organizaciji upokojencev, ki tesno sodelujeta. Organizacije starejših in za starejše imajo plačane zaposlene (strokovne delavce), ki podpirajo veliko število prostovoljcev. Organizacije upokojencev pa imajo samo prostovoljce. Vir sredstev so le članarine. Do leta 2011 so imeli tudi vladne subvencije na lokalnih in državni ravni, ki jih ni več. Po letu 2014 se je položaj upokojencev poslabšal. Uveljavljena so bila nova pravila pokojninske blagajne in sprejeti omejitveni državni predpisi. Pokojninski skladi so skupaj privarčevali več kot 1.300 milijard

evro, vendar tega zaradi omejitvenih predpisov ne morejo prečiti v izplačevanje pokojnin. Prizadela jih je tudi v letu 2016 sprejeta nova davčna zakonodaja, kot pravijo, v korist delodajalcev in delojemalcev ter v škodo upokojencev, invalidov/oseb z omejitvami in oseb brez plačanega dela.

Zavzemajo se za spremembo pokojninskega sistema in upajo, da bo pripravljen in sprejet v nekaj prihodnjih, po oceni 5-ih letih. Računajo na to, da se bo zdaj z različnimi ukrepi države kaka oblika subencioniranja organizacij povrnila in uveljavila možnost povečanja oz. izplačevanja pokojnin na račun rasti stroškov in inflacije. Kot pozitivno ocenjujejo, da so starejši in upokojske organizacije sprejeti kot resen partner v pogovorih in da se imajo možnost pogovarjati z drugimi akterji na področjih, pomembnih za starejše osebe.

Po pripovedi Jaap van der Speka, predsednika nizozemske krovne organizacije upokojencev, povzela Jožica Puhar

Info točka 65+ v podporo starejšim

V Škofji Loki od poletja deluje informacijska točka HALO 65+, namenjena starejšim, ki niso večji sodobne informacijske tehnologije.

«Novodobne tehnologije so mnogim starejšim namreč pogosto nedostopne ali prezahtevne za uporabo. To so predvsem tisti starejši okrog osemdesetih in več let, ki nimajo računalnika, pametnega telefona in ne znanja, ki si ga ne želijo, ali ne zmorejo pridobiti, a vendar si želijo samostojnosti. Počutijo se zapostavljene, osamljene in imajo težave z zdravjem. Nemogoče in nesprijetno je siliti takega človeka v digitalizacijo, saj jih je strah, da ne bi v napravi česa pokvarili. Prikrajšani so za nekatere nujne storitve, zato potrebujejo pomoč mlajših, domačih, ki pa si pogosto ne vzamejo dovolj časa, saj imajo veliko svojih bremen in skrbi. Na pomoč jim mora pristopiti družba,» pravi Borjana Koželj, vodja Društva Univerza za tretje življenjsko obdobje, ki je spočetka delovalo pri Društvu upokojencev Škofja Loka, zdaj pa je samostojno. Poleg izobraževanja pa je v njegovem programu še vedno tudi vsestranska skrb za starejše.

Brezplačna telefonska številka

Uporaba računalnikov je neločljivi del današnjega časa. Poveže nas z zdravnikom, s sorodniki, poiščemo lahko novice, tudi banke in pošta poslujejo elektronsko, srečamo se z raznimi e-vlogami na upravni enoti, uradih ... Vsi pa teh novih poti ne poznajo, zaradi česar se počutijo tretjerazredni, nemočni. Ker jim veliko področij ni dostopnih, so jim gotovo tudi kršene človekove pravice, ugotavljajo v škofjeloškem Društvu U3. Mnoge zdravstvene, kulturne, izobraževalne, oskrbovalne potrebe lahko dosežemo samo preko modernih informacijskih sredstev. Zato so se domislili Informacijske točke HALO 65+. Društvo U3 je na Občini Škofja Loka, kjer so zaznali težave najbolj ranljivih starejših občanov, v letu 2022 pridobilo denar za projekt in tako dobilo možnost, da zagotavlja podporo starejšim pri določenih težavah v vsakdanjem življenju. Informacijska točka HALO 65+ je tako od letošnjega junija naprej

baza informacij za starejše, zbirka koristnih naslovov, nasvetov in povezav preko brezplačne telefonske številke (080 22 61). Vključuje povezavo z nekaterimi ponudniki storitev za starejše, svetovanje in razne druge informacije za starejše. Na telefonski številki se oglašja koordinatorka Tanja Nikolić in klicateljem pomaga poiskati odgovore na vprašanja s področij zdravstvenih storitev, nege, prevozov, izobraževanj.

Informacijska točka HALO 65+ je tako od lanskega junija naprej baza informacij za starejše, zbirka koristnih naslovov, nasvetov in povezav preko brezplačne telefonske številke (080 22 61). Pokličite!

Največ klicev v zvezi z zdravstvenimi storitvami

«Koordinatorica vas bo lahko naročila na obisk v ambulanti ali uredila vse potrebno za naročanje zdravil: na osnovi številke zdravstvene kartice bo poklicala v lekarno in dobila potrebne informacije, zdravila in pripomočke. Povezala vas bo z negovalko. Tudi za prevoz bo poskrbela. Svetovalki boste posredovali podatke, v kakšne namene potrebujete prevoz, s katerim prevoznikom (s Prostoferjem, z minibusom Agata ali Juri, taksijem ali s koncesionarji z invalidskimi prepustnicami),» so povabili starejše v upokojenskem glasilu Mi o sebi. Informacijsko točko so predstavili v medijih, starejšim pa so jo približale tudi prostovoljke programa Starejši za starejše v Društvu upokojencev Škofja Loka, ki so jim razdelile zgibanke in tudi osebno razložile postopek do prevozov, zdravnika, lekarne in drugam. Dodali so še osebni obisk koordinatorke na domu. Zloženke starejšim delijo tudi patronažne sestre, ki jih obiskujejo na domu. Na telefonsko številko Halo 65+ kliče precej starejših ljudi: največkrat zaradi potrditev napotnic, za naročanje k zobozdravnikom, specialistom ali na rentgen ter lekarno, pa tudi za nego na domu in čiščenje, kličejo tudi zaradi prevozov s taksijem ali Prostoferjem. Poleti je bilo veliko klicev povezanih tudi s pridobitvijo digitalnih bonov.

Danica Zavri Žlebir, foto Tina Dokl

Vožnja s kočijo

Že dolgo nazaj so se starejši upokojenci, člani DU Vir, popeljali s konjsko vprego - kočijo po poti, ki je trajala slabo uro in je vodila skozi Vir, Količevo, mimo Črneta do Doba in nazaj do izhodišča. Pred izvedbo dogodka smo bili organizatorji kar malo na trnih zaradi nestabilnega vremena. Kljub kapljam, ki so pozele iz temnih oblakov, je Matjaž, predsednik konjeniškega kluba PIK pogumno zapregel kobilici Tendi in Tajlo. Korajža velja, si je mislil in se s kočijo odpeljal na Vir. Udeleženci so ga v veselem razpoloženju pričakali na bregu ob Kamniški Bistrici. Vožnje se je še posebej razveselila gospa Slavka, ki je za dobro uro zamenjala invalidski voziček s kočijo in uživala v dobri družbi in odličnem razgledu.

Vreme je zdržalo. Uspešno so opravili vožnji v dveh skupinah. Ob peketanju izpod podkev obeh kobil je čas vožnje še prehitro minil. Med tem, ko se je prva skupina vozila, so si udeleženci čakajoče skupine izmenjali novice na klopici. Za marsikoga je bilo to prvo srečanje s sokrajani po dolgem času zaradi že znanih razlogov. Kot so povedali udeleženci, jim je vožnja še prehitro minila, pogled z višine je bil zanimiv, hitrost pa primerna za opazovanje okolice. Ob tej priložnosti se še enkrat zahvaljujemo Matjažu in njegovi družini za prijetno izkušnjo in opravljeni obe vožnji.

DU Vir

Kaj je dolgotrajna oskrba?

V vseh razvitih državah v zadnjih letih v ospredje vedno bolj prihaja dolgotrajna oskrba v okviru socialnih politik. Razlog tiči predvsem v staranju prebivalstva in naraščajočem deležu starostnikov, ki potrebujejo pomoč. Na Ministrstvu za zdravje tako poudarjajo, da je njihova prioriteta priprava sistemskih rešitev na področju dolgotrajne oskrbe, ki vključujejo tudi pripravo predloga Zakona o dolgotrajni oskrbi in obveznem zavarovanju za dolgotrajno oskrbo. Kot pravijo, namen sistemske ureditve je, da bodo upravičenci s primerljivimi potrebami dostopali do primerljivih pravic, ki bodo v večjem deležu financirane iz javnih sredstev.

Dolgotrajna oskrba je opredeljena kot sistem storitev in ukrepov, namenjenih osebam, ki so zaradi bolezni, starosti, poškodb, invalidnosti, pomanjkanja ali izgube intelektualnih sposobnosti dlje časa ali trajno odvisne od pomoči drugih oseb pri opravljanju osnovnih in podpornih dnevnih opravil.

Kateri so ključni izzivi dolgotrajne oskrbe v Sloveniji?

"Dolgotrajna oskrba v Sloveniji ni enotno sistemsko urejena. Nimamo niti enotne

opredelitve, kaj dolgotrajna oskrba je. Zato državljani pod pojmom razumemo različne vsebine in je že samo zaradi tega kdaj pogovor otežen," pišejo na uradni spletni strani Ministrstva za zdravje. "Trenutno so največji izzivi na področju dolgotrajne oskrbe zlasti razdrobljenost pravic med različnimi predpisi, odsotnost enotne ocenjevalne lestvice, zapleteni administrativni postopki, odsotnost centraliziranega dostopa do informacij, nezadostna razvitost in dostopnost do storitev v skupnosti. Vse to se lahko odraža tudi v dejstvu, da državljani s primerljivimi potrebami ne dostopajo nujno do primerljivih pravic."

Kaj pravi Zakon o dolgotrajni oskrbi?

V prvem členu zakona je zapisano, da dolgotrajna oskrba "predstavlja niz ukrepov, storitev in aktivnosti, namenjenih osebam, ki so zaradi posledic bolezni, starostne oslabelosti, poškodb, invalidnosti, pomanjkanja ali izgube intelektualnih sposobnosti v daljšem časovnem obdobju, ki ni krajše od treh mesecev, ali trajno odvisne od pomoči drugih oseb pri opravljanju osnovnih in podpornih dnevnih opravil."

V drugem členu so zapisana temeljna načela dolgotrajne oskrbe, in sicer da se "z obveznim zavarovanjem za dolgotrajno oskrbo in z naslova drugih finančnih virov ter po načelih univerzalnosti, solidarnosti in enakosti zavarovanim osebam zagotavljajo pravice iz dolgotrajne oskrbe. Slednja se organizira in opravlja v javnem interesu na način, ki zavarovanim osebam omogoča enako razpoložljivost, dostopnost, dosegljivost in kakovost storitev dolgotrajne oskrbe".

V tretjem členu pa je zapisano, da je dolgotrajna oskrba "javna služba, ki se v obsegu in na način, ki ga določajo ta zakon in na njegovi podlagi sprejeti predpisi, izvaja v okviru javne mreže dolgotrajne oskrbe".

Spremembe Zakona o dolgotrajni oskrbi, ki so bile izglasovane včeraj, predvidevajo enoletni zamik začetka izvajanja lani sprejetega zakona, ki sistemsko ureja področje dolgotrajne oskrbe, tako oblike institucionalnega varstva kot na domu. Spremembe zakona prinašajo tudi dodatna sredstva za dvig plač v dejavnosti zdravstva in socialnega varstva ter za kadrovske širitev v višini okoli 30 milijonov evrov.

Promocijski prispevek

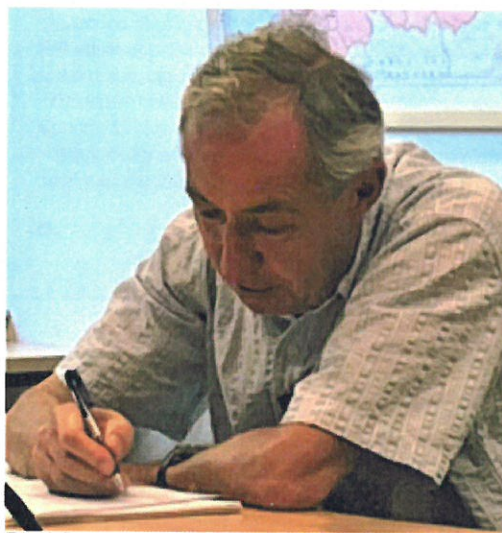
27. februarja je potekala 9. seja Sveta Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje na kateri so sprejeli Letno poročilo za leto 2022, sklep o uskladitvi dodatka za pomoč in postrežbo in sklep o uskladitvi invalidnin za telesno okvaro, Svet pa se je seznanil tudi s finančnimi učinki predlogov ZDUS in SUS za izredno uskladitev pokojnin s 1. aprilom 2023. Kakšne so realne možnosti da vlada vendarle prižge zeleno luč za izredno uskladitev, smo za razmišljanje poprosili Erika Hofbauerja.

Spoštovane bralke in bralci naše revije!

Dosegli smo pomembno etapno zmago, tako ZDUS kot Sindikat upokoencev Slovenije. A žal, dobljena etapna bitka ni dovolj za končno zmago - izvedbo izredne uskladitve pokojnin v mesecu aprilu 2023. Vse je odvisno od politične volje in politične modrosti predsednika Vlade RS g. dr. Roberta Goloba, ministra MF g. Klemna Boštjančiča in ministra MDDSZ g. Luke Meseca, če jim protestni shodi pod vodstvom Ljudske iniciative Glas upokoencev in »neupokojenega« Pavla Ruparja ne bodo prišli do živega.

Poglejmo podrobneje:

- Dejstvo, da je Svet ZPIZ izglasoval sklep za izredno uskladitev pokojnin, to ni bilo samoumevno. Kljub naklonjenosti generalnega direktorja Zavoda g. Marijana Papeža za tako rešitev, so **PROTI** sprejetemu sklepu glasovali **prisotni predstavniki vlade in delodajalcev!** Pravzaprav smo imeli srečo, da je bila ta točka dnevnega reda uvrščena proti koncu seje in da so nekateri predstavniki delodajalcev že odšli. In zakaj to govorim? Dejstvo je, da po 186. členu ZPIZ-2 Svet predstavlja 27 članov. Če člani Sveta, imenovani s strani vlade in delodajalcev stopijo skupaj, imajo kar **14 glasov** in ostale članbe Sveta gladko preglasujejo! Ko bomo obravnavali bodoči zakon ZPIZ-3 bomo morali biti pozorni na sestavo novega Sveta ZPIZ.
- Ko govorim o politični modrosti upam, da bo ta med vlada-jočo Koalicijo prevladala in bodo še pravočasno prisluhnili predlogom za izredno uskladitev pokojnin s 01.04.2023, kot so predlagali ZDUS, SUS in končno - Svet ZPIZ. Če tega ne bodo storili, se jim lahko zgodi ulica v orkestrirani izvedbi Ljudske iniciative Glas upokoencev in Inštituta 1. oktober. Tega se mora Koalicija zavedati že v tem trenutku in ukrepati na podlagi naših predlogov. **Predvsem pa bi se takega možnega scenarija (beri razvoja dogodkov) morali zavedati prvenstveno minister g. Luka Mesec, vodstvo MDDSZ in stranka LEVICA!** To govorim zato, ker je MDDSZ takoj po končani 9. seji Sveta ZPIZ podalo izjavo za STA v

Erik Hofbauer

kateri so navedli, da je bil predlog ZDUS in SUS za izredno uskladitev pokojnin **„arbitraren poseg v sistem“**. Časa ni več veliko!

- Nastaja nevzdržna situacija, ko bo upokojenjski populaciji upravičeno prekipealo. **Lani je bila povprečna inflacija v višini 8,8 %, za letos je napoved 7,1 %. S 01.01.2023 pa smo dvignili pokojnine za 5,2 %!** Tudi po Koalicijski pogodbi nismo dosegli 700.- € zajamčene pokojnine za polno delovno dobo! Hkrati pa so se lani stroški za hrano in brezalkoholne pijače povečali za skoraj eno petino! Zakaj je ta situacija nevzdržna, če ne bo sprejeta predlagana izredna uskladitev pokojnin? Poglejte in primerjajte. Razlike so očitne!
- S 01.01.2023 se je dvignila minimalna neto plača za dobrih 12 % z **778,40 € na 878,48 €**.
- Večina socialnih transferjev se je s 01.03. dvignila za 10,3 % (glej sklep v Ur. l. RS št. 25/2023).
- Ker se je v okviru ZPIZ dodatek za pomoč in postrežbo s 01.03.2023 dvignil za 9,8 %.
- Ker so se že s 01.02.2023 za 10,3 % uskladile preživnine (Ur. l. RS št. 7/2023)

A pokojnine a 1. 1. 2023 le za 5,2 %!

Erik Hofbauer je vodja Delovne skupine za pripravo predlogov in stališč glede pokojninske reforme in član Strokovnega sveta ZDUS

ZDUSplus

Dnevi medgeneracijskega sožitja 2023, 24. in 25. maja na GR v Ljubljani

Posebne goste smo posedili v prvo vrsto dvorane

Zaprla so se vrata Marmorne dvorane na GR v Ljubljani. Zastor je padel, a tokrat smo vsi skupaj lahko mnogo bolj veseli odlično obiskanega dogodka, ki smo ga v ZDUS pripravili skupaj z Medgeneracijsko koalicijo slovenije. Robert Golob, predsednik vlade RS je v svojem slavnostnem nagovoru dejal, da so na vladi ta teden zaključili medresorsko usklajevanje štirih ukrepov, vrednih 100 milijonov evrov, namenjenih izboljšanju gmotnega položaja upokojencev. Med njimi je dvig minimalno zjamčene pokojnine na 700 evrov in »božičnica« za upokojence.

Predsednik ZDUS Janez Sušnik je v odzivu na vladno napoved 100-milijonskega paketa štirih ukrepov za upokojence izrazil presenečenje predvsem nad »božičnico« za upokojence, ki je niso pričakovali. Pozdravil je tudi ukrepe za invalide in za tiste,

ki prejemajo vdovske pokojnine, pričakoval (pa ne le on) pa je višji odstotek uskladitve pokojnin. »Pričakovali smo najmanj 3,5 odstotka, kot je že februarja vladi predlagal Svet ZPIZ, vendar je vlada namenila prednost vdovskim pokojninam in invalidom ter sredstva razdelila drugič,« je dodal. Hudo mušno pa je v svojem nagovoru dejal, »da dr. Golob postaja pravi »Gorenc«, saj mu gre težko denar iz žepa...«

Letošnji DMS so v ospredje postavili aktualne družbene izzive mladih in starejših. Pripravili smo dve okrogli mizi, prvo na temo pokojninske, drugo pa smo posvetili zdravstveni reformi. Po končani slovesni otvoritvi je predsednik ZDUS predsednika Vlade RS popejpal na ogled vsega, kar smo pripravili za obiskovalce. Ogladala sta si rokodelske mojstrovine naših članov, njihova likovna dela, ki praviloma nastajajo v okviru likovnih kolonij, na

Castni gostje, ministrski zbor RS, gostitelji in vodstvo ZDUS

Godba veteranov Štajerske Ervina Hartmana

Kdor pesmi poje rad, v srcu je bogat

V četrtek, 11. maja 2023, je v Vuzenici v pomladno okrašeni Modri dvorani prenovljenega Kulturno upravnega centra potekalo 21. srečanje pevskih zborov Koroške pokrajinske zveze Društev upokojencev, ki so se predstavili predvsem z ljudskimi pesmimi. Organizator prekrasnega dogodka je bilo Društvo upokojencev Vuzenica s predsednikom Srečkom Lampretom, v sodelovanju s PZDU Koroške in Občino Vuzenica. Zbrane so poleg predsednika DU Vuzenica Srečka Lampreta nagovorili še župan občine Vuzenica Franjo Golob, predsednik PZDU Koroške Željko Kijajič in predstavnik ZDUS Drago Koletnik.

Po prisrčnem otvoritvenem nastopu prvočlankov Osnovne šole Vuzenica, se je s po dvema pesmima predstavilo sedem pevskih zborov iz koroške regije: moški pevski zbor DU Dravograd, ženski pevski zbor »Klasja« Muta, mešani pevski zbor KDU Prevalje, ljudske pevke Kapla na Kozjaku, mešani pevski zbor upokojencev in invalidov »Mavrica« Radlje ob Dravi, ženski pevski zbor »Korošice« DU Ravne na Koroškem in ženski pevski zbor DU Vuzenica. Nastopi zborov so potekali pod budnim očesom gospe Danice Pirežnik, prejemnice srebrne plakete za dolgoletno delo na področju zborovske glasbe za leto 2022, program pa je povezovala ga. Irena Fassvald. Svečani dogodek so vsi zbrani zaključili z ljudsko pesmijo *En hrbček bom kupil*, ki jo je zapisal A. M. Slomšek, priredil pa Radovan Gobec. Ob pesmi Borisa Kopitarja *Bo moj vnuk še pel slovenske pesmi* se je marširko v srcu nekoliko zdržnil, vendar smo se s pevskim srečanjem lahko prepričali, da nam je še kako mar za slovensko pesem in slovensko kulturo. Dokler bomo Slovenci radi prepevali naše pesmi, se nam za naš jezik ni bati.

Besedilo in foto, Melita Jurc

Priveditev za dobro starejših

Slovenska filantropija letos izvaja že 14. prostovoljsko akcijo Dan za spremembe z naslovom: **Začutimo dobro. Spodbujaj ljudi, da se aktivno odzovemo na potrebe svoje skupnosti, da stopimo iz ustaljenih smernic in vsaj za en dan postanemo prostovoljci, da se seznanimo in morda vključimo v prostovoljstvo ter tako pripravimo k izboljšanju življenja v svojem okolju in v širši družbi.**

Štirinajstega aprila je v okviru Društva upokojencev Ajdovščina potekala prireditev, ki so se je udeležili starejši občani in dvorano 1. slovenske vlade napolnili do zadnjega kotička. Skupaj smo se akciji že petič pridružili in obeležili pod geslom: **Društvo upokojencev Ajdovščina – za dobro starejših ljudi.** Predsednik društva Maksimilijan Marc in vodje posameznih sekcij: Rožica Kovač, Nevenka Vidmar in Irena Vidmar so izpostavili pomen prostovoljstva pri spodbujanju zdravega, aktivnega življenja starejših občanov, druženja z vrstniki, tako ob različnih dejavnostih sekcij društva kot ob obiskih na domu. Širše so nam predstavili raznovrstne aktivnosti društva s področja rekreacije in športa, letovanj in izletov, kulture in tehnične kulture ter programa Starejši za starejše. Prostovoljsko delo je delo s srcem, prostovoljci dajemo del svojega časa in del sebe tistim, ki pomoč potrebujejo. Širimo spoštovanje, solidarnost, povežemo skupnosti, utrjujemo sodelova-

ne. Prizadevamo si odpravljati diskriminacijo, prispevamo k premagovanju osamljenosti. Prostovoljsko druženje je danes bližnjica pri učenju lepega sočutja in osebne solidarnosti, je bližnjica pri spreminjanju sveta. Je tudi zlato pravilo za kakovostno življenje in staranje. Vsak lahko postane prostovoljec, v programu Starejši za starejše pa nekateri lo postanejo izpolnjujejo že 10 let. Krovna organizacija ZDUS se jim zahvaljuje za 10-letni prispevek k boljši kakovosti življenja starejših doma, za nesebično delo in pozitiven vzgled ter podeljuje priznanje. Prejeli so ga: Janez Ovrnčak, Andreja Bratina, Marija Blažko, Dora Bratina, Zora Cipek, Mojca Trošt in Katarina Žigon. »Od bratov ne odvržaj mi očes, odpi roke, odpi roke, očraj bratovske sobe ...« (Simon Gregorčič) Za otranje srca je zdrav humor prav primeren pripomoček, zato smo v nadaljevanju prireditev sproščeno užival ob predstavi – komediji z naslovom *Sex in ljubosumnost*, ki so jo uprizorili člani gledališke skupine BC iz Bovca. Izredna igra nastopajočih je zvalila glasen smeh in pričarala krasno razpoloženje mnošice prisotnih, ki je ob veselem druženju še dolgo trajalo.

»Ne samo člani in prostovoljci DU Ajdovščina, med nami so iz raznih organizacij tudi mnogi ljudje z velikim srcem, ki svoj čas, znanje in izkušnje namenjujejo za dobro starejših ljudi« je poudarila voditeljica programa Alenka Nusdorfer Bizjak.

Delujejo pri nevladnih organizacijah: Društvo Most, Rdečem križu, Karitasu, Društvu invalidov, Medgeneracijskem društvu 4 letni časi, Soli zdravja, Društvu Spominčica, Društvu sladkornih bolnikov, društvu Šent, Soščju in vladnih organizacijah: ZD Ajdovščina s patronažno službo, DSO Ajdovščina, Pomoč na domu Ajdovščina in Vpava. Dnevni center Hila dobre volje, CSD Ajdovščina, Ljudska univerza in v številnih drugih.

Hvališni smo, da v naši občini župan, strokovne službe s koordinacijo za obravnavo problematike starejših nudijo pozornost, skrbno, z ustreznimi ukrepi in podporo pristopajo k izboljševanju kakovosti življenja starejših.

Besedilo in foto, Irena Vidmar

Revija ZDUS Plus, številka julij - avgust 2023

https://zdus-zveza.si/wp-content/uploads/2023/08/ZDUSplus_2023_07-08-web-1.pdf

UTRIPI V POKRAJINSKIH ZVEZAH

Na dvodnevni razstavi je sodelovalo 12 društev celjske pokrajinske zveze društev upokojencev in Območno društvo invalidov Slovenske Konjice. Raznolike izdelke, ki v sebi skrivajo neštete ure vloženega dela in zavidljivo raven znanja, so si ogledali številni Konjičani, pa tudi obiskovalci iz drugih slovenskih krajev. Na odprtju razstave so o pomenu ohranjanja rokodelskih znanj in njihovega prenosa na mlajše rodove spregovorili predsednica DU Slovenske Konjice Milica Dabanovič, konjiški župan Darko Rataj in predsednica komisije za tehnično kulturo pri Zvezi društev upokojencev Slovenije Zdenka Bevc Škof. Glavnino dela pri pripravi razstave je opravila Zofija Voler, ki se je zahvalila vsem sodelujočim, ki so prejeli tudi pisne zahvale.

Besedilo in foto, Milena Brečko Poklič

Pokrajinska razstava ročnih del

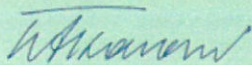
Konec junija je bila v Slovenskih Konjicah na ogled pokrajinska razstava ročnih del, ki jo je Društvo upokojencev Slovenske Konjice v sodelovanju s Komisijo za tehnično kulturo ZDUS pripravilo ob občinskem prazniku.

Svet drvi v neznano. Še nikdar se nismo soočili z okoliščinami, kakršne nas čakajo čez nekaj let. Namreč, na našem planetu bo prav kmalu več »starcev« kot mladeži. Življenjska doba ljudi se na vseh kontinentih daljša, zato se pred strokovnjaki s področja gerontologije in geriatrije pojavljajo ključna vprašanja. Bo vse bolj staro prebivalstvo dobrega zdravja, trajnega dobrega počutja in družbene angažiranosti in produktivnosti, ali bo povezano z več boleznimi, invalidnostjo in odvisnostjo? Kako bo staranje vplivalo na zdravstvene in socialne izdatke? Posameznika in države? Je to v bližnji prihodnosti neizogibno, ali pa vendarle lahko ukrepamo za vzpostavitev fizične in socialne infrastrukture, ki bi znala spodbujati bolj zdrav življenjski slog mladine in aktivnega prebivalstva za boljše zdravje in počutje v tretjem ali četrtem obdobju življenja? Kako se bo staranje prebivalstva odražalo pri nizkih pokojninah in osiromašenju socialne infrastrukture države kot je naša (nizki ravni zavedanja vlade do potreb starejših), ki se bomo (bodo) starale hitreje kot njihove sorodnice v povezavi?

Teh nekaj stavkov je namenjenih predvsem odločevalcem, ki vede in pri polni zavesti kršijo določila systemskega zakona in upokojencem meljejo drobtinice, javni sektor pa se bohoti kot mlečna kaša v kipečem loncu.

Boljše razumevanje spreminjajočega se odnosa do starosti in do starejših je ključnega pomena, če želimo ustvariti družbo, ki bo znala v celoti izkoristiti prednosti medgeneracijskega spoštovanja, razumevanja in strpnosti, stkane na poštenem odnosu vladajočih do vseh državljanov. Ne le do privilegiranih!

Črt Kanoni,
odgovorni urednik

Prva redna seja Upravnega odbora ZDUS

Člani UO novega sklica za mandatno obdobje 2023 - 2027

Na ZDUS-u je 21. avgusta potekala 1. redna seja Upravnega odbora zveze, če ne štejeemo konstitutivne, ki je bila prejšnji mesec. Na tokratni seji so se predstavile tudi nekatere nove pokrajinske predsednice oziroma predsedniki, saj so se ob junijskih volitvah v organe ZDUS mnoga vodilna mesta pokrajinskih zvez izpraznila in potrebne so bile nove volitve pokrajinskih vodstev.

Cirila Surina Zajc je postala članica UO ZDUS in predsednica PZDU Dolenjske in Bele krajine, Alma Kočnik je nova predsednica Koroške PZDU z imenovanjem Željka Kljajića na mesto podpredsednika zveze, Milan Osterc je postal predsednik Pomurske PZDU, Jakob Presečnik pa novi predsednik Celjske PZDU, potem ko je bila Zdenka Jan 19. junija izvoljena za novo predsednico ZDUS.

Med številnimi (12 točk dnevnega reda) so člani UO ZDUS največ pozornosti namenili informacijam matičnim društvom upokojencev, PZDU-jem in pokrajinskim koordinatoricam programa Starejši za starejše, glede pomoči žrtvam nedavnih katastrofalnih poplav.

Na vprašanje v zvezi s plačilom oskrbnine v DSO za evakuirane starejše in invalidne osebe, smo z ministrstva

za solidarno prihodnost prejeli odgovor, da so na Ministrstvu za solidarno prihodnost vzpostavili koordinacijsko skupino ob naravnih nesrečah. Nekaj dni kasneje so vzpostavili kontakt z vsemi izvajalci institucionalnega varstva in izvajalci pomoči na domu. Ob tej nesreči se je na terenu pokazala potreba po hitrih namestitvah starejših oseb, ki zaradi posledic poplav začasno, do ureditve bivalnih razmer v domačem okolju, potrebujejo institucionalno varstvo. Za koordinacijo namestitev so se povezali s Skupnostjo Centrov za socialno delo in bolnišnicami. Z namenom zagotovitve financiranja teh namestitev iz proračuna Republike Slovenije so pripravili pravno podlago, ki bo zagotavljala kritje stroškov namestitev 21 dni, v primeru potrebe, se bo namestitev lahko podaljšala še za dodatnih 21 dni, ki jih bo prav tako kril proračun Republike Slovenije. Pri tem gre izpostaviti še nujne prevoze z reševalnim vozilom, saj v primeru, da je oseba v institucionalno varstvo pripeljana iz domačega okolja ni upravičena do prevoza na podlagi zdravstvenega zavarovanja. Tako so v pravni podlagi uredili tudi financiranje nujnih prevozov v institucionalno varstvo in nujne prevoze iz institucij nazaj v domače okolje.

Informacija za gluhe in naglušne osebe, ki so utrpeli škodo zaradi poplav

Ker je med prizadetimi tudi precej naših članov, ki so gluhi, naglušni ali nemi, smo posredovali informacije, kako naj te osebe, ki so v poplavah izgubile vavčerje in/ali izkaznico, s katero lahko uveljavljajo pravice oziroma jim je bil zaradi poplav uničen tehnični ali zdravstveni pripomoček, ravnajo. V primeru, da je gluha oseba v poplavah izgubila vavčerje in/ali izkaznico, mora na centru za socialno delo podati izjavo, kolikšno število vavčerjev je bilo uničenih. Prav tako poda izjavo, če ji je bila izkaznica uničena. Izjavo lahko gluha oseba poda na katerem koli centru za socialno delo, ta pa zadevo odstopi krajevno pristojnemu centru. Center gluhi osebi na podlagi izjave izda ustrezno število vavčerjev in/ali novo izkaznico.

Tehnični pripomočki z liste tehničnih pripomočkov skladno z Zakonom o izenačevanju možnosti invalidov

Oseba, ki ji je bila priznana pravica do tehničnega pripomočka z liste tehničnih pripomočkov in ji je bil le ta uničen zaradi poplav, lahko na katerikoli upravni enoti poda izjavo, da ji je bil tehnični pripomoček z liste tehničnih pripomočkov zaradi

Posvet o zdravstvu, socialni in medgeneracijskem sožitju

V četrtek, 14. septembra 2023, je v Mali sejni dvorani Državnega zbora Republike Slovenije potekal posvet o nekaterih ključnih temah, ki pomembno vplivajo na kakovost življenja vseh generacij v Sloveniji, še posebej v luči nedavnih katastrofalnih poplav. Posveta so se udeležili predstavniki koalicije MeKoS (Dijaške organizacije Slovenije, Študentske organizacije Slovenije, Mladinskega sveta Slovenije in Zveze društev upokojencev Slovenije). Med gosti so bili tudi visoki predstavniki vlade in ostalih institucij, vključno z Luko Mescem (MDDSZ in EM), Gašperjem Skalarjem iz ministrstva za solidarno prihodnost, Vesno Marinko, direktorico direktorata za javno zdravje na Ministrstvu za zdravje, Mojco Brus, vodjo pravnega sektorja Stanovanjskega sklada Republike Slovenije, dr. Tatjano Miakar generalno direktorico ZZS in Barbaro Leder, direktorico Javnega študentskega, razvojnega, invalidskega in preživninskega sklada.

Posvet je moderiral predsedujoči koaliciji MeKoS Simon Trussevich, ki je takoj po pozdravnih besedah avditoriju predal

Okrog 90 % upokojencev živi v svojih lastniških stanovanjih in družinskih hišah brez večjih hipotečnih bremen.

Te enote so bile zgrajena za takrat mlade družine in s takratno tehnologijo, danes pa so potrebna obnove in prilagoditve za čim daljše bivanje v pogojih osebne ter skupnostne oskrbe za starejše na njihovem domu.

besedo ministru Luki Mescu, ki je v nekaj stavkih nanašal aktivnosti ministrstva v zvezi z obravnavano tematiko.

Dijaška organizacija Slovenije

Splošno znano je, da so Slovenijo v avgustu prizadele poplave enormnih razsežnosti. Kljub temu, da dijaki in študenti verjetno niso delež prebivalstva, na katere bi pomislili, ko govorimo o tistih, ki bi potrebovali pomoč, je nujno potrebno prepoznati vpliv, ki so ga poplave imele na nas in se o tem tudi pogovarjati. Za veliko mladih je tako imenovano študentsko delo izrednega pomena, saj predstavlja vir osebnega prihodka, za katerega pa ima marsikdo izmed dijakov in študentov dovolj časa le v poletnih mesecih. Dijakom začasno in občasno dijaško oz. študentsko delo poleg pridobivanja prvih delovnih izkušenj

omogoča prve korake k samostojnosti. Nekateri mladi s svojim zaslužkom pomagajo podpirati svoje družine in številni študenti si ne bi mogli privoščiti študija in bivanja v univerzitetnih središčih brez teh prihodkov. Zato smo vlado in Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti skupaj s ŠOS, Sindikatom Mladi Plus in celotno Medgeneracijsko koalicijo Slovenije pozvali, da tudi najmlajši skupini delovno aktivnega prebivalstva, ki jih v primeru naravnih nesreč sedanja zakonodaja ne zaščiti pred izgubo dohodka, namenita finančno in drugo dodatno pomoč za obvladovanje trenutnega stanja. Eden od ukrepov, ki ga predlagamo je, da se dijakom in študentom, ki so zaradi posledic poplav izgubili dohodek, namenijo enkratna denarna pomoč v višini najmanj 400 evrov. Taka pomoč bi olajšala tudi

finančno breme prihajajočega šolskega in študijskega leta. Zaenkrat odgovorov s strani pristojnih še nisimo prejeli, vsekakor pa bi bili zelo vesel zagotovila, še bolj pa dejanj pristojnih, da se to področje uredi. Študentska organizacija Slovenije

Državne štipendije s svojo povprečno višino (122 EUR) niti približno ne pokrivajo povprečnih mesečnih stroškov študentov (600 EUR; Mediana 455 EUR), prav tako se jih, s to višino, deli premalo. Zoisove štipendije v denarni obliki sicer nagradijo nekatere nadarjene, ne pomagajo pa pri spodbujanju razvoja njihove nadarjenosti. Štipendije za deficitarne poklice sicer spodbujajo mlade k izobraževanju v poklicih, v katerih primanjkuje kadra; a le v poklicnem izobraževanju. Potreben je razmislek tudi o spodbujanju mladih k izobraževanju v poklicih z visoko dodano vrednostjo, s čimer bi lahko razširili krog upravičencev, med drugim tudi na tuje študente, ki plemenitijo slovenski prostor in pripomorejo k razvoju družbe na vseh področjih.

«Pozdravljamo spremembo Zakona o štipendiranju, ki bo omogočila sočasno prejemanje državne in Zoisove štipendije. S tem bo tudi postopek dodeljevanja Zoisove štipendije hitrejši, saj ne bo potrebno čakati, da se štipendist naprej odpove državni štipendiji, da lahko prejme Zoisovo,» je dejala direktorica mag. Barbara Leder. V zvezi z deficitarnimi štipendijami pa bo sklad v začetku leta 2024 pristopil k pripravi strokovnih izhodišč za Politiko štipendiranja za naslednje 5 letno obdobje. Sklad bo pri pripravi izhodišč sodeloval tako z Zavodom za zaposlovanje,

kot tudi pristojnimi ministrstvi, z namenom pridobitve potrebnih podatkov in vpogledov v problematiko.

Mladinski svet Slovenije

V zadnjih nekaj letih je stanovanjska problematika prerasla vse okvire razumnega. Kar 79,3 % mladih pričakuje pomoč staršev pri reševanju stanovanjskega problema, bodisi v obliki sredstev za nakup, pomoči pri najemu kredita ali z zagotovitvijo (dela) stanovanja v družinski lasti. Če smo še pred nekaj leti govorili zgolj o pomanjkanju in gradnji najemnih stanovanj samo v Ljubljani, Mariboru in Kopru ter nekaterih večjih središčih, je danes problematika povsem prerasla vse okvirje. Za reševanje je nujno zagotoviti stabilen sistemski vir financiranja in od tega ne odstopamo. Vlada mora zagotoviti minimalno obljubljenih 100 milijonov € letno. V Sloveniji smo brez resne politike na področju bivanja že od leta 1991, zato nas na Mladinskem svetu Slovenije veseli, da se po letih opozarjanja tudi ta tematika vse bolj pojavlja tudi na političnem parketu, vse od predvolilnih obljub pa tja do koalicijske pogodbe. Pa vendar to ni dovolj. Nujno je, da se reševanja lotimo strateško, ukrepe zastavimo čim bolj celovito in jasno, njihova izvedba pa mora biti kar se da hitra. **Mladi smo se namreč predvolilnih obljub in bombončkov že do sitega najedli.**

ZDUS – Zveza društev upokojencev Slovenije

V Zvezi društev upokojencev Slovenije veliko pozornost namenjamo bivalnemu

standardu starejših pa tudi sicer v okvirih zveze deluje Komisija za bivalni standard. Skrb za to področje prinaša tudi boljši bivalni standard mlajšim generacijam! Starejši v Sloveniji imamo le na videz dokaj ustrezne bivalne razmere. Okrog 90 % upokojencev živi v svojih lastniških stanovanjih in družinskih hišah brez večjih hipotečnih bremen. Te enote so bile zgrajene za takrat mlade družine in s takratno tehnologijo, danes pa so potrebna obnove in prilagoditve za čim daljše bivanje v pogojih osebne ter skupnostne oskrbe za starejše na njihovem domu. Med ljudmi je močno prisotno pričakovanje, da bodo starši svoje nepremično premoženje zapustili potomcem, kar ob pomanjkanju državnega koncepta ne pospešuje ustrezne menjave stanovanjskih enot. Starejši pa, ko pride čas, največkrat ostanejo sami v prevelikih, za starost neprilagojenih stanovanjih ter hišah v enočlanskih, tudi zelo revnih gospodinjstvih. Z javnimi stanovanjskimi programi v ZDUS nismo zadovoljni, saj javnih sredstev, potrebnih za nastanitev, subvencije in prenove, ni dovolj. Sedanji delež 0,04 % bi moral biti vsaj 10 x višji, pa še bi capljali pod povprečjem EU. Premalo je najemniških, cenovno in bivalno starejšim prilagojenih stanovanj!

Cilj posveta je bil prispevati k boljšemu razumevanju in reševanju ključnih vprašanj, ki vplivajo na kakovost življenja državljanek in državljanov v Sloveniji, še posebej pa v teh zahtevnih časih.

Besedilo in foto, T.K.

Škoda je ogromna

Letošnje poletje si bomo zapomnili za vse čase, saj tako uničujočih neurij kot smo jim bili priča od prvih naličev 15. julija, pa do uničujočih neviht, ki so botrovale nenadzorovanim poplavam in proženju zemeljskih plazov prvi teden avgusta, ne pomnijo v vsej zgodovini, odkar pri nas spremljamo vremenske pojave. Ni šlo za stoletne vode, pač pa za petstoletne, pravijo vremenoslovci na ARSO!

Koroška odrezana od sveta

Po podatkih, ki jih med seboj še usklajujejo, je najkrajši konec potegnila Koroška, saj je bila Črna dobesedno odrezana od sveta zaradi podivjane Meže. Tudi v Prevaljah ni bilo nič drugače, ne v Dravogradu, kjer je naš podpredsednik Željko Kijajč z ekipami SV in CZ že od petke sodeloval pri operativnih nalogah in s svojim bogatim logističnim znanjem nudil pomoč na terenu pa tudi pri načrtovanju preventivnih ukrepov. Nič drugače ni bilo za južnim predelom Smrekovca, v Savinjski dolini, saj reka Savinja ni prizanašala ne krajem, vasem, ne zaseelkom. Ogroženo je bilo tudi mesto Celje, saj so morale enote CZ zaradi nevarnosti večjega razlita Savinje evakuirati na stotine prebivalcev. Zednje dni julija je narava znova pokazala svojo silno moč, ko so se razdvajale nevihte s točo, ki je mestoma dosegala velikost jajca, ledenih »projektilov« velikosti oreha pa je bilo na pretek po vsej državi.

Obveščanje društev in pokrajin

Prvi dan v avgustu smo na naslove naših društev in pokrajin naslovili prijazno obvestilo, kako in na kakšen način naj se naši koordinatorji vključijo v delo reševalnih ekip na terenu, bodisi CZ, enot RKS ali Karitasa. Konec istega tedna, ko je ARSO

razglasila rdeči alarm, smo znova razposlali obvestilo s sledečo vsebino:

»Spoštovana društva upokojencev, pokrajinske zveze in koordinatorji programa Starejši za starejše. Vodstvo ZDUS bo v teh dneh naslovilo dopis za interventna sredstva. Prav zato, da bomo obravnavani kot verodostojen partner, vas prosimo, da na terenu prične pripravljanje seznamev vseh tistih posameznikov, ki so bili v nedavnih ujmah najbolj prizadeti. Kako boste pristopili k takemu evidentiranju prepuščamo vaši iznajdljivosti. Še najlažje pa je, da v roke primete mobilni telefon in pokličete vam znane številke. Več kot večji ste takega poslanstva in tega ne boste počeli prvič...«

Društva in vodstva tistih PZDU-jev, kjer je narava najbolj podivjala, so bila že zaradi narave svojega delovanja ves čas v povezavi z reševalnimi enotami, pa tudi Rožca Šonc in Vljola Bertalanč sta aktivirali ekipe prostovoljcev programa Starejši za starejši. Kakšen je bil odziv? Najbrž dober, saj so prostovoljci že po naravi dobri ljudje, ki jim pomoč pomeni izziv in ne breme. Tudi naša predsednica Zdenka Jan je v družbi predsednice podeželskih žena Žalec Marte Rojnik, predsednice Medobčinskega društva delovnih invalidov Celje Draglice Mirkic in predsednice Društva invalidov Žalec Nataše Privošni priskrbela hrano in vodo za bolnike s celiakijo, diabetike ter sanitetni material za CUDV, Center za usposabljanje delo in varstvo.

Pomoč ponuja tudi hotel Delfin

Osmega avgusta je zasedal »krizni štab« vodstva ZDUS, ki je na pobudo predsednice sklenil, da s simbolnim dejanjem zbiranja pomoči tistim, ki jo potrebujejo, pomaga na svoj način. Vsak od nas

je prispeval nekaj evrov, preostanek pa smo primaknili z našega računa in nakupili čistila, živila, toaletne potrebščine, vodo in ostalo, kar v teh dneh v odročnih krajih najbolj primanjkuje. Naslednji dan pa je naša pomoč že prispela v Zg. Savinjsko dolino, ki ji ujma tudi ni prizanesla. Telefon našega uredništva je minule dni nenehno zvonil. Na drugi strani pa glasovi z vseh koncev in krajev naše domovine. Bele krajine, Brežice, Ormož, Radgona, tudi iz Izole. Vsi so spraševali, kako lahko nudijo pomoč glede našega poziva. Klical me je tudi direktor našega hotela Delfin, g. Milivojevič, in ponudil pomoč. Kar dolgo sva se pogovarjala in na koncu našla rešitev, ki je sprejemljiva za vodstvo Zveze in vodstvo hotela.

»Celoten kolektiv Hotela Delfin se zaveda težkega položaja posledic divjanja neurij, ki so pustošili skoraj po vsej državi. Seveda smo in bomo našim gostom pripravljeno priskočiti na pomoč, zato bomo veseli vsakega predloga o načinu pomoči, da dosežemo tiste, ki pomoč najbolj potrebujejo. Predsednikom PZDU-jev bomo v naslednjih dneh ves čas na voljo, prav tako pokrajinskim koordinatorjem, ki so ves čas na terenu in nam lahko posredujejo informacije o konkretnih potrebah naših članov. Vsem želimo, da bi posledice vremenskih razdejanj kar se da hitro in brez večjih posledic uredili ...« je še dodal direktor Milivojevič.

Za konec prispevka le še opozorilo tistim, ki morda ne vedo, da je Vlada vzpostavila aplikacijo Poplave 2023, <https://poplave2023.urszr.si/>, ki je namenjena za številna vprašanja in ponuja pomoč, storitev, material, lahko pa služi tudi kot pomoč pri izgubljenih oz. uničenih osebnih dokumentih.

Toni Krčan, foto Željko Kijajč

CELJSKA

20. tradicionalno srečanje invalidov

V Šempetru v Savinjski dolini je 2. septembra potekalo tradicionalno srečanje nepokretnih, težjih invalidov in starejših od 90 let, članov Medobčinskega društva invalidov Žalec. Navzoče je s svojo prisotnostjo razveselila tudi domačinka, predsednica ZDUS, Zdenka Jan.

Avtorica prispevka in predsednica ZDUS, Zdenka Jan

Srečanja so se udeležili tudi Dragica Mimik, v imenu Društva delovnih invalidov Celje, podžupanja občine Vransko Kristina Reberšek in podžupanja Občine Žalec, Tanja Basle. V vlogi spremljevalca invalidoma je bil na srečanju predsednik odbora in planinec pri Planinski zvezi Slovenije, Jurček Nowakk, predsednik KPŠRD Karel Jeraj iz Ljubljane, ki združuje slepe in slabovidne, Miha Jakopin in njegova žena Simona, ki sta bolj znana kot Duo Simi, ki je z glasbo popestril druženje. Miha in Simona sta slepa! Oba sta letos osvojila Triglav in sta lahko odlični zgled vsem tistim, ki si morda še ne upajo stopiti na pota, ki si jih pothoma želijo. V imenu vseh članov se je zahvalila izjemnemu komentatorju in fotografu Spodnje Savinjske doline Darku Naraglavu, ki letos obeljuje 50 let svojega delovanja in neumomo, zavzeto in z veliko empatije širi glas o invalidih tudi v sredstvih javnega obveščanja. Na koncu uvodnega dela je član društva Leopold prebral svoji avtorski pesmi, ki ju odlikuje fantastično rimanje.

Vsi udeleženci tradicionalnega srečanja so si pomahali v slovo in se dogovorili, da se udeležijo izleta za težje invalide, ki ga bo Medobčinsko društvo invalidov Žalec organiziralo v soboto, 23. septembra, na Debeli rtič, kjer bo zaključna prireditev na dan slovenskega športa, na mednarodni dan znakovnega jezika ter ob 130 letnici PZS.

Besedilo in foto, Nataša Privošnik

Upokojenci v novih prostorih

V poletnih dneh se je Društvo upokojencev Škofja Loka preselilo v nove prostore v poveljstvo nekdanje vojašnice, le lučaj oddaljene od dosedanjih.

Društvo upokojencev Škofja Loka je dočakalo selitev v nove, večje prostore. Pritličje poveljstva nekdanje vojašnice si deli še z dvema društvoma, Medobčinskim društvom invalidov in Društvom U3, univerzo za tretje življenjsko obdobje. Občina Škofja Loka, ki je sicer lastnica objekta, je poskrbela za pravo medgeneracijsko povezovanje. Poleg omenjenih treh društev namreč v teh prostorih domujejo tudi skejterji, ki so bili v njih že pred obnovo nadstropja, njihova dvorana je le premeščena. Od začetka šolskega leta pa v teh prostorih začasno gostuje tudi Osnovna šola Jela Janežiča s tremi učilnicami, kajti gradnja šole se je zaradi stečaja gradbenega podjetja zamaknila.

Vhod v stavbo je z zahodne strani (nasproti invalidskega podjetja Želva), poleg stopnic v stavbo vodi tudi klančina za dostop gibavno oviranih. Dolg hodnik nas mimo dvorane za skejtanje na levi in prostorov društva invalidov na desni vodijo do pisarn, učilnic, dvorane, namenjenih starejšim. Velika pridobitev je 75 m² velika večnamenska dvorana, ki se nadaljuje v novo knjižnico. Na nasprotni strani hodnika bo prostor nove Srečevalnice, namenjene druženju starejših, dve od Srečevalnic že delujeta v naseljih Trata in Podlubnik. Sledijo prostori, namenjeni tajništvu in predsedniku društva upokojencev, zagotovljen je tudi skladiščni prostor, na levi sta še manjši pisarni, v katerih bo tudi mini kuhinja. Društvo upokojencev je tako dobilo približno 230 m² novih prostorov. Na koncu hodnika so prostori, namenjeni društvu U3 (dve učilnici, majhen predprostor z dostopom do računalnika, prostor za tajništvo in večjo pisarno za sestanke), veliki približno 100 m².

Dolg večnamenski hodnik bo postal razstavni prostor. Že v starih prostorih je imelo društvo na (precej manjšem) hodniku razstavišče, pobudo zanj je dala članica društva Zlata Ramovš. Po letos pokojni pobudnici so galerijo poimenovali Zlatin hodnik. Nova galerija ponuja veliko priložnosti za prikaz raznovrstnih dejavnosti društva. Tako kot večina dejavnosti v Društvu upokojencev Škofja Loka, je tudi selitev potekala s sodelovanjem prostovoljk in prostovoljcev, ki se jim je predsednik Miha Ješe v jesenski številki glasila *Mi* o sebi še posebej zahvalil za trud pri urejanju novih, velikih in zelo funkcionalnih prostorov. Dejstvo, da si jih bodo nekaj časa delili z učenci osnovne šole, pa je pospremil z besedami: „Tako sodelovanje bo

Pri Koroških rojakih v Pliberku

V soboto, 2. septembra, je v organizaciji Slovenskega društva upokojencev iz Pliberka, na Pliberškem sejmu oziroma Jormak, kot ga naslavljajo čez mejo, potekalo 29. srečanje upokojencev.

Prostovoljci in prostovoljke Društva upokojencev Škofja Loka so se izkazali tudi pri selitvi knjig v novo Marinkino knjižnico.

obogatilo delovanje našega društva in šolarjev, ki potrebujejo našo posebno pozornost. Udeležena bo tudi osnovna zamisel ureditve medgeneracijskega centra v nekdanji vojašnici, ki bo ob vrtcu, Ljudski univerzi, Zavodu O in drugih zares postal središče dogajanja uradnih in prostovoljskih organizacij v našem mestu.»

Besedilo in foto, Danica Zavri Žebir

Sejma se je udeležilo preko 500 članov iz Slovenije in Avstrije. Vse prisotne je pozdravil župan Pliberka Štefan Vsothschnik, ki je organizator celotnega sejma že 32. leto zapored. Kulturni program in vso organizacijo je vodil Joško Hudl, predsednik SKD Pliberk. V kulturnem programu so nastopili pevski zbori in plesne skupine iz slovenskih društev upokojencev. Za dobro počutje in ples pa je poskrbel ansambel Trio Alpe. V imenu ZDUS se je srečanja udeležil Slovenski »sosed«, podpredsednik ZDUS Željko Kljajić, ki se je gostitelju zahvalil za povabilo, nato pa vse navzoče tudi pozdravil ter jim dal obljubo, da bo prihodnje, 30. srečanje organizirano s skupnimi močmi. Predsednico Zdenko Jan pa je opravičil, saj se je udeležila v domačem Šempetru v Savinjski dolini srečanja invalidov. Poročilo o tem dogodku pa je objavljeno na naši strani, tik pod to informacijo.

Besedilo in foto, Željko Kljajić

25. letnica FIHA

Predsednica ZDUS Zdenka Jan se je v začetku oktobra v spremstvu obeh podpredsednikov, Stanka Kranvogla in Željka Kljajića, udeležila svečane proslave ob 25. letnici delovanja FIHA, Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij, ki je potekala v hotelu »Four Points by Sheraton« na Brdu pri Ljubljani.

Na slovesnosti so se zvrstili pred govorniškimi odrom visoki predstavniki države, poslanci v DZ RS, Svetniki DS, pa tudi minister za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Luka Mesec. Vse navzoče je uvodoma pozdravil direktor fundacije **Borut Sever**, ki je med drugim dejal, da »Fundacija FIHO že 25 let skrbi za najbolj ranljive prebivalce naše države. FIHO je lani pomagal več kot 400 tisoč Slovencev in Slovencek. Fundacija s svojimi programi pa omogoča osnovno skrb za posameznika in uresničevanje človekovih pravic, s čimer že 25 let uresničuje svoje poslanstvo. To poslanstvo bomo skupaj z vami uresničevali tudi v prihodnje.«

Za njim je spregovorila predsednica sveta FIHO **Nataša Sorko**, ki ni mogla mimo ugotovitve, kako v času po epidemiji, vse več Slovencev potrebuje pomoč. »Vse delamo z namenom, da bi bilo življenje ljudi, ki se znajdejo v kočljivem trenutku v za njih nerešljivi situaciji, boljše. Da sestavimo mozaik in jim damo nove veščine, da bodo zadovoljni. Pomoč danes potrebuje ogromno ljudi, na sto tisoče Slovencev,« je izpostavila predsednica sveta FIHA.

Minister **Luka Mesec** pa se je v nagovoru zahvalil vodstvu, ki je po katastrofalnih polavah v avgustu nemudoma nakazalo denar Karitasu in Rdečemu križu Slovenije, ter dodal, da naj bodo v prihodnje prepričani, da se o invalidih brez invalidov ne bo razpravljalo o ničemer.

Časa je bilo dovolj tudi za sproščene razgovore ...

»Vse delamo z namenom, da bi bilo življenje ljudi, ki se znajdejo v kočljivem trenutku v za njih nerešljivi situaciji, boljše. Da sestavimo mozaik in jim damo nove veščine, da bodo zadovoljni. Pomoč danes potrebuje ogromno ljudi, na sto tisoče Slovencev,« je izpostavila predsednica sveta FIHA **Nataša Sorko**.

Predsednica Republike **dr. Nataša Pirc Musar** se zaradi službene zadržanosti prireditve ni mogla udeležiti, vendarle pa smo vsi v dvorani le prisluhnili njenim spodbudnim mislim in zaključkom, ki vlivajo pozitivne občutke za poslanstvo vseh humanitarnih organizacij. Poslala je namreč video nagovor, ki je bil toplotno sprejet.

Voditeljica prireditve **Bernarda Žarn** je nato povabila na oder onkopsihiatrinjo, primarijko **dr. Marijo Vegelj Pirc**, ki velja za pionirko psihoonkologije pri nas. Med svojo kariero je bila priča številnim težkim trenutkom, ko je onkološke bolnike spremljala ob njihovih zadnjih trenutkih, bila pa je tudi priča nešteto dobrim in lepim zgodbam, ki so jo motivirale in ji dale razlog za neutrudno nadaljevanje

njenega dela. Nedavno je izdala tudi knjigo z naslovom *Nešteto razlogov za življenje*. Pravi naslov njene knjige pa je tudi moto 25. obletnice Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij (Fiho), katere ambasadorica je.

V vsakem nagovoru povabljenih gostov je bilo zaznati, da se globoko klanjajo pomenu delovanja organizacij, ki skrbijo za ljudi z roba družbe in ranljivih družbenih skupin. Jasno je bilo izraženo poslanstvo FIHA! Namreč, sistemsko podpreti tiste, ki nudijo roko pomoči in soustvarjajo solidarno in bolj pravično družbo.

Na obeležitvi sta nastopili tudi pevka **Eva Boto** in paraplesalka **Lara Nedeljković**.

Besedilo in foto, **Toni Krčan**

Brez strahu pred sodobnimi tehnologijami – dobrodošli na Digi info točkah!

Želite polno izkoristiti vse možnosti, ki jih ponuja nova elektronska izkaznica? Vas zanimajo reči, povezane s študijem in štipendijami? Bi si radi olajšali dostop do zdravnika in zdravil z uporabo eZdravja na portalu zVEM? Bi radi vedeli, kako kupiti rabljen avto z zanesljivimi podatki, kako priti do digitalnega podpisa in elektronske zemljiške knjige, kako uporabljati eDavke, pa ne veste, kako bi se tega lotili?

Pri Ministrstvu za digitalno preobrazbo se zavedamo, s kako hitrim tempom napredujejo sodobne digitalne tehnologije in v kako neprijetne položaje vsak dan bolj to spravlja digitalno manj spretni. Jasno nam je tudi, da bo digitalna preobrazba družbe in gospodarstva uspešna, če bo vanjo vključenih čim več ljudi oziroma vsi, ki to želijo. Poleg številnih usposabljanj za delo s sodobnimi tehnologijami, kot so izobraževanja za otroke in mladostranke, za odrasle, za starejše od 55 let (projekt Mobilni heroji) in za prekvalifikacije žensk v iKT poklice, smo za lažji vstop v digitalni svet odprli še tako imenovane Digi info točke.

Od sredine novembra letos je v Sloveniji 222 takih Digi info točk – v vsaki občini ena, v mestnih občinah pa je takih točk več; v Celju, Kranju in Kopru sta dve, v Mariboru so štiri in v Ljubljani jih je pet. Nekatere

točke so v prostorih Obrtno-podjetniške zbornice Slovenije (ki imajo v glavnem vse zagotovljena parkirišča in urejene dostope za invalide), nekatere so drugod, denimo na uradih Pošte Slovenije in prostorih občin ter upravnih enot.

Digi info točke so odprte vsaj pet dni v tednu ob različnem času (vsaj tri dni dopoldan in dva dni popoldan). Na območjih, kjer živi italijanska in madžarska narodna skupnost, so svetovanja tudi v jezikih narodnih skupnosti.

Pri Ministrstvu za digitalno preobrazbo so opravili poseben tečaj prijazni svetovalci s certifikatom, ki na Digi info točkah na nazoren način ter s praktičnimi nasveti pomagajo obiskovalcem uporabljati računalnik in tablico pa tudi mobilni telefon pri dostopanju do praktično nešteti storitev, ki so danes na spletu.

Na Digi info točkah vsak obiskovalec dobi pomoč pri:

- uporabi elektronske osebne izkaznice in mobilne aplikacije,
- prijavi v elektronske storitve in pri elektronskem podpisovanju,
- dostopu do informacij o delu državne uprave na portalu gov.si,
- dostopu do elektronskih storitev na portalu eUprava,
- registraciji in prijavi v portal SPOT,

- uporabi storitev eZdravja na portalu zVEM,
- dostopu do e-storitev ZPIZ,
- uporabi državnega davčnega portala eDavki,
- dostopu do elektronske zemljiške knjige,
- uporabi elektronskih vinjet na portalu DARS,
- storitvah z zvezi s študijem in štipendijami,
- storitvah Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano ter Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin na portalu Volos,
- osnovah kibernetike varnosti

Glede na obisk na Digi info točkah bomo sproti dodajali še nove digitalne javne storitve. Digi info točke bodo delovale vsaj do konca novembra 2024. »Po uspehu naših projektov za usposabljanje in izobraževanje, veliki udeležbi ter zanimanju zanje upravičeno pričakujemo, da bodo tudi Digi info točke pomembno prispevale k povečanju zanimanja in dvigu kompetenc za uporabo digitalnih javnih storitev ter številnih koristi, ki jih te prinašajo v naš vsakdan,« je ob otvoritvi Digi info točk med drugim dejala ministrica za digitalno preobrazbo dr. Emilija Stojmenova Duh. Seznam lokacij Digi info točk in njihov delovni čas je dostopen na spletni strani Ministrstva za digitalno preobrazbo (Digi info točke | GOV.SI).

Ukrepi:

- Predavanja prostovoljcem, širši javnosti in okrogle mize

V njih posvečamo posebno pozornost sprejemanju invalidov kot enakovrenih in enakopravnih članov družbe ter ustrezni komunikaciji. Pri tem opozarjamo na stereotipe in predsodke, ki jih posamezniki še vedno gojijo v odnosu do invalidov.

- Konkretna pomoč invalidom na njihovih domovih

Prostovoljce programa Starejši za starejše spodbujamo, da nudijo laično pomoč starejšim invalidom in jih spremljajo npr. na sprehode, k zdravniku, slepim in slabovidnim berejo ipd.

- Informativno gradivo

ZDUS ni izdal nobenega namenskega informativnega gradiva, vendar pa člane in širšo javnost redno informirami preko revije ZDUS Plus, spletne strani in družbenih medijev o ustreznem odnosu do starejših invalidov. Člani invalide tako tudi informiramo o njihovih pravicah, dolžnostih in možnostih na vseh področjih njihovega življenja. Po potrebi jim tudi pomagamo pri uveljavljanju teh pravic.

Cilj 13, ukrep 1, 5, 7, 8, 9, 10

Staranje z invalidnostjo

- 13.1 – V ZDUS se združujemo starejši in tudi invalidi, zato so nam naše pravice in dostojanstvo zelo pomembna vrednota. Vnašamo jih tako v naša izobraževanja za člane (seminarji, delavnice, predavanja) kot za širšo javnost. Z ustrežno vsebino in lastnim zgledom si prizadevamo premagovati predsodke in stereotipe, ki se pojavljajo v javnosti.
- 13.5 - Ta ukrep skušamo uresničevati z dajanjem pripomb in zahtev za izboljšanje gmotnega položaja tudi starejših invalidov.

Na Komisiji za pokojninske in invalidske zadeve ZDUS, katere predsednica je članica delovne skupine pri ministrstvu, so večkrat obravnavali problematiko upokojencev, starejših občanov in invalidov. Med drugim so sprejeli tudi sklepe, oz. dali predloge za izboljšanje njihovega gmotnega položaja, predvsem za zvišanje pokojnin in izplačilo raznih dodatkov ter zvišanje pokojninskih osnov za delovne invalide, ki so delali skrajšani delovni čas.

Zaradi visoke inflacije, ki se je pričela v letu 2022 in se v visokem odstotku nadaljevala v letu 2023, je Komisija za pokojninske in invalidske zadeve ZDUS sprejela sklep, da se na pristojne organe pošlje predlog, da se naj pokojnine poleg redne uskladitve po 105. in 106. členu ZPIZ-2, še izredno uskladijo. Svet ZPIZ je nato sprejel sklep, da so podani pogoji za izredno uskladitev pokojnin in invalidskih nadomestil od 1. 4. 2023 naprej za 3,5 % + 1 %, in predlog sklepa poslal vladi v soglasje. Vlada je dne 25. 5. 2023 odločila, da ne da soglasja, ker ni zakonske podlage za izredno uskladitev ter sprejela svoj predlog ukrepov, s katerim je določila le 1,8 % dodatka k pokojnini za dva meseca - november in december 2023. Upokojenci s(m)o konec leta 2023 prejeli

tudi zimski letni dodatek v višini 40 % izplačanega letnega dodatka. Vsota naštetih dodatkov pa je veliko nižja, kot je znašala inflacija, posebno zato, ker so se cene artiklov, ki jih uporabljajo upokojenci, dvignile za 20% - nekateri artikli pa celo za 75 so 100 %. Tudi redna uskladitev pokojnin v višini 8,8 % s 1. 1. 2024 ni nadoknadila preizke uskladitve v letu 2022 in 2023.

ZDUS je v preteklih letih večkrat podala pobudo za vpeljavo instituta zagotovljene vdovske pokojnine, za vdove in vdovce, ki imajo poleg pravice do vdovske pokojnine, tudi pravici do svoje bodisi starostne invalidske ali predčasne pokojnine. Višina zagotovljene vdovske pokojnine je enaka znesku zagotovljene starostne pokojnine, katero je tudi podprla na seji v DS RS tudi Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide, kjer je bil med drugim tudi predlog spremembe ZPIZ-2, ki je predlagal ponovno uvedbo instituta, katerega je od 1. 4. 1992 do 31. 12. 2011 že predstavljala zagotovljena vdovska, oz. družinska pokojnina. Torej, vdove, oz. vdovci so to pravico v Sloveniji že imeli, vendar jo je država koncem leta 2011 ukinila. Ponovno priznanje te pravice s 1. 1. 2024 ni nobena novost, oz. dodaten ukrep te vlade, ampak gre za vrnitev dajatve, katera je bila vdovam **odvzeta**. Pozitivno pa je, da imajo po novem pravico do zagotavljanje vdovske pokojnine tudi že upokojene vdove, oz. vdovci, če do konca leta 2024 vložijo zahtevek za priznanje te pravice.

Povsem drugače pa je v primeru spremembe načina določanja pokojninske osnove delovnim invalidom, ki so delali s krajšim delovnim časom od polnega, skladno s katero se bo odpravilo dvojno znižanje pokojninske osnove. Slednje se odraža v prikrajšanosti v dohodku ob upokojitvi, ki izhaja iz načina določitve višine invalidskega nadomestila za skrajšani delovni čas in iz načina upoštevanja prejemka pri določanju pokojninske osnove ob upokojitvi. Po novem se ob upokojitvi invalida pri določitvi pokojninske osnove **ne bodo več** upoštevala nadomestila za skrajšani delovni čas, ampak se bo prejeta plača preračunala na polni delovni čas - vendar ne za vse dosedanje invalide, ampak samo za invalide, ki se bodo upokojili po 1. 1. 2024. **ZDUS je na seji pristojne komisije Državnega sveta RS predlagala, da bi se novost pri računanju pokojninske osnove invalidom in pa priznanje pravice do zagotovljene vdovske pokojnine uporabljala za vse - tudi dosedanje, ne pa samo za tiste, ki se bodo upokojili po 1. 1. 2024. To pravico so delovni invalidi imeli do konca leta 2002 in jim je bila s 1. 1. 2003 ukinjena, sedaj pa se jim ponovno priznava. Torej, pri sprejetem ZPIZ-2S imajo pravico vse vdove, oz. vdovci, če v določenem času vložijo zahtevek, pri izračunu pokojninske osnove pa samo tisti invalidi, ki se bodo upokojili po 1. 1. 2024.**

- 13.7 - Tega ukrepa ZDUS ne more izvajati, ker za to nimamo zakonske ali druge ustrezne podlage, še manj pa finančne in kadrovske zmožnosti.
- 13.8 - Prostovoljstvo je temeljna oblika delovanja članstva v ZDUS. V ZDUS vključujemo v delo osebo, ki ima status invalida, prav tako pa v naših organih in delovnih skupinah omogočamo enakovredno sodelovanje in udejstvovanje članov s statusom invalida. Društva upokojencev imajo na lokalni ravni poverjenike, ki letno večkrat obišejo člane na njihovih domovi – tudi starejše invalide, in jim po potrebi nudijo ali organizirajo storitve ali pomoč. To se izvaja tudi v programu Starejši za

starejše. V obeh delovanjih spodbujamo medgeneracijsko povezovanje in sodelovanje, bodisi v družinskih okoljih in tudi širše – npr. sodelovanje društev in šol, medgeneracijski centri ipd. Nekatera društva ali pokrajinske zveze se poslužujejo tudi drugih oblik delovanja, ne le prostovoljskih – npr. zaposlovanje preko javnih del ali redno zaposlovanje. Na področju spodbujanja medgeneracijskega sodelovanja ZDUS deluje dobro že vrsto let, posebej pa zadnja leta, ko skupne interese starejših in mladih zagovarjamo v okviru Medgeneracijske koalicije Slovenije – MeKoS, katere člani so še Dijaška organizacija Slovenije, Študentska organizacija Slovenije in Mladinski svet Slovenije. V okviru MeKoS se odločevalce naslavlja po vprašanjih vezanih na našo skupno, medgeneracijsko problematiko. Prav tako pa skupaj organiziramo različne dogodke – npr. Dnevi medgeneracijskega sožitja, spletne medgeneracijske kavarne ipd. Spodbujamo pa tudi medgeneracijsko sodelovanje na lokalni ravni, in sicer v smislu povezovanja društev upokojencev in medgeneracijskih centrov, kjer si predstavniki različnih generacij med seboj delijo izkušnje in znanja. Društva upokojencev so v posameznih primerih tudi (so)ustanovitelji takih centrov.

- 13.9 – ZDUS sodeluje z organizacijami, ki zastopajo interese starejših in starejših invalidov. Konkretno se povezujemo z različnimi invalidskimi organizacijami, patronažno službo, centri za socialno delo, zavodi za oskrbo na domu in drugimi sorodnimi službami na lokalnem nivoju, npr. Rdeči križ, Karitas idr.
- 13.10 – Pravnega varstva starejšim in starejšim invalidom v ZDUS žal ne moremo zagotavljati ali ga izvajati, ker zato nimamo kadrovskih in finančnih virov.

Sklepa misel

V ZDUS se zavedamo starostne in invalidske problematike in sledimo ciljem Akcijskega programa za invalide kolikor je le mogoče. Zagovarjamo in terjamo spoštovanje pravic slehernega človeka, tako na področju enakovredne in enakopravne obravnave, destigmatizacije, kot tudi skrbi za izboljšanje gmotnega položaja, prilagoditev bivalnih kapacitet idr.

Pripravili:

Nežka Ivanetič, predsednica Komisije za pokojninske in invalidske zadeve
Nika Antolašič, tajnik ZDUS

Zdenka Jan
Predsednica ZDUS

Poslano po e-pošti: gp.mddsz@gov.si, marusa.petric@irssv.si